

Bibliomigrationens villkor– modern karibisk litteratur i svensk översättning

Yvonne Lindqvist
Institutionen för svenska och flerspråkighet
Tolk- och översättarinstitutet
Stockholms universitet
Abstract

När man studerar titlarna i de större svenska förlagens kataloger slås man av hur totalt dominerande det engelska språket är för den översatta litteraturen och hur ensidigt utbudet är vad gäller genrer. Varför förhåller det sig så? Är det bara kommersiella intressen som styr bokutgivningen i allmänhet och den skönlitterära översättningen i synnerhet eller finns det andra mekanismer och processer som också påverkar vilken litteratur som når oss via översättning?

Mitt föredrag *Bibliomigrationens villkor – modern karibisk litteratur i svensk översättning* presenterar en modell för hur ett autonomt skandinaviskt översättningsfält i den lokala periferin kan konstrueras. Jag undersöker olika variabler för att beskriva centrum- och periferirelationer inom den nutida skandinaviska översättningsverksamheten. Undersökningen är ett led i utvecklingen av VR-projektet *Litterära periferiers möten i översättning – förutsättningar för den karibiska litteraturen på svenska*, vars syfte är att studera hur den ”långväga” litteraturen från en svensk horisont finner sin väg in i det svenska litterära systemet via översättning, sk bibliomigration (Mani 2012). En drivande hypotes inom projektet är att utomeuropeisk litteratur, specifikt den karibiska litteraturen på spanska, franska och engelska, behöver konsekreras inom andra för Sverige tongivande kulturer (läs de engelskspråkiga kulturerna), innan svenska förläggare satsar på en svensk översättning – ett fenomen som kallas för *dubbel konsekration* (Lindqvist 2011; 2012). Enligt hypotesen översätts alltså inte en franskkaribisk författares verk till svenska, om det inte först erkänns inom den dominerande centrala franska kulturen och sedan översätts till engelska. Projektet syftar till att kartlägga de förhållanden som måste uppfyllas för att litterära periferier ska kunna mötas i översättning, alltså de villkor som påverkar vilken litteratur du kan läsa i svensk översättning.

Litteratur

- Bourdieu, Pierre (2010). *Distinction. A Social Critique of the judgement of Taste*. London & New York: Routledge Classics.
- Bourdieu, Pierre (1997). *Kultur och kritik*. 2:a omarbetade upplagan. Göteborg: Daidalos.
- Bourdieu, Pierre (2000). *Konstens regler. Det litterära fältets uppkomst och struktur*. Stockholm: Symposion.
- Casanova, Pascale (1999). *La république mondiale des lettres*. Paris: Éditions du Seuil.
- Casanova, Pascale (2002). Consécration et accumulation de capital littéraire. La traduction comme échange inégal. *Actes de la recherche en sciences sociales*. 144. S. 7–20.
- Casanova, Pascale (2004). *The World Republic of Letters*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Casanova, Pascale (2005). Literature as a World. *New Left Review*. Nr. 31. Jan – feb. S. 71–90.
- Even-Zohar, Itamar (1990). *Polysystem Studies. Poetics Today*. 11. (1). Tel Aviv: Duke University Press.
- Heilbron, Johan (1999). Towards a Sociology of Translation. Book Translations as a Cultural World System. *European Journal of Social Theory*. 2. (4). S. 429–444.
- Heilbron, Johan, & Sapiro, Gisèle (2002) Traduction: Les échanges littéraires internationaux. *Actes de la recherche en science sociales*. 144. S. 3–7.
- Heilbron, Johan (2008). Responding to Globalization. The Development of Booktranslations in France and the Netherlands. I: *Beyond Descriptive Translation Studies. Investigations in Homage to Gideon Toury* (red. Anthony Pym, Miriam Shlesinger, Daniel Simeoni). Amsterdam/ Philadelphia: Benjamins Translation Library. S. 187–199.
- Lindqvist, Yvonne (2002). *Översättning som social praktik. Toni Morrison och Harlequinserien Passion på svenska*. Diss

- Stockholm Studies in Scandinavian Philology. N. S. 26. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Lindqvist, Yvonne. 2009. Paratext som reflexion av mottagarkulturen. En jämförelse av paratext i de engelska och svenska översättningarna av Maryse Condés roman *Traversé de la Mangrove*. I: *Svenskans beskrivning* 30. S. 187–197.
- Lindqvist, Yvonne (2011). Dubbel konsekration – en förutsättning för svensk översättning av utomeuropeisk litteratur? Maryse Condé som exempel. *Språk och stil*. NF 21. S.140–170.
- Lindqvist, Yvonne. (2012). Det globala översättningsfältet och den svenska översättningsmarknaden. Förutsättningar för litterära periferiers möte i översättning. I: Läsarnas marknad, marknadens läsare. Forskningsantologi. (red. Ulla Carlsson & Jenny Johannisson) Litteraturutredningen i samarbete med NORDICOM. SOU. 2012:10. S. 219–233.
- Mani, B. Venkat (2012) Bibliomigrancy. Book series and the making of world literature.(I) *The Routledge Companion to World Literature*. red. Theo D'haen, David Damrosch och Djelal Kadir. New York : Routledge. S.283–296.
- Sapiro, Gisèle, ed.(2008). *Translatio. Le marché de la traduction en France à l'heure de la mondialisation* Collection Culture et Société. Paris: CRNS ÉDITION,
- Toury, Gideon (1995). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam & Philadelphia: Benjamin.
- Toury, Gideon (2012). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. second edition. Amsterdam & Philadelphia: Benjamin.